

علوم نیکو شیکرت و هجوم طلبہ گاہی نہ پسندیدہ این ہمہ اندوا و ہتھنا آوازہ کمالش بگوش سید احمد خان
 نجم المند رسید کہ وی بہر تن بدیدارش کوشید و دست بلامن استفادہ ادا و نخت و موصوفت الرحمۃ
 جرحہ افادہ خود بجام طلبش ریخت و راز پوشیدہ کتب قدیمہ در کیسہ خیالش نہاد و نجم المند عفی اللہ عنہ داد
 گوہر شناسی داد۔ مولوی مرقوم از چند سال بہ تہذیب و تسبیل علوم شعارفہ بدل متوجہ ہست نخستین
 علم صرف را بہ تہذیب لطیف و تحقیق دقیق درسی جزوتہ نمود کہ موصلا تشر بنماخن فکر ت کشو و بعد
 اذان بہ تخریب تنقیح ہندسہ و حساب و مناخت پرواخت و جملہ اشکال و مسائل فنون مذکورہ بدلائل
 سابقہ و افکار لاحقہ مرتب ساخت و اعمال حسابیہ و ہندسیہ و مسائل مناظر و انعکاس با سلوب
 خوب و طریق مرغوب از بردہ السنہ غیر بزبان مروجہ ہند جلوہ ظہور و بروز داد و این کتاب را
 بخدمت عالی حیدرآباد فرستاد کہ مہرہ فنون بچشم قبول دیدند و بر تہ نہایت پسندیدند علمائے
 ملا عیاض رام پوری تلمیذ مفتی شرف الدین رام پوری مدرسے بجاٹ بود کہ از ہر کسی بحث
 و مناظرہ میکرد اورا کتابے ہست موسوم دستور المنشی و صرف کہ مقابلہ دستور المبتدی تالیف کردہ
 بجائے سوال و جواب لفظ شک فک و ران اختیار کردہ

شاہ علی جند اللہ برہان پوری انکا برعلی و اعلاظم قاری برہان پورہ والوارالاسرار تفسیر
 قرآن مجید بزبان عرب و چہار مجلد از تصانیف شہیرہ اوست بر دالہ

حرف الغین المعجمۃ

مولوی غلام اللہ لاہوری فاضل اجل و عالم اکمل از علمای لاہور و فیض علمی از ذات
 بایرکاتش شوقا و غریبار سیدہ مفتی غلام سرور لاہوری مصنف کتب تاریخ و غیرہ از تلامذہ اوست
 احمد دین و محمد دین دو عقب گذاشتہ در سال دوازده صد و ہفتاد و دو ہجری در گذشت
 مولوی غلام حسنین قنوجی ابن مولوی حسین علی بن مولوی رستم علی قنوجی در سال دوازده صد
 و بیست و یک ہجری متولد شدہ غلام علیم نامش تاریخی ہست شاگرد مولوی محمد سعادت خان
 فرخ آبادی و مولوی ولی اللہ فرخ آبادی بود در سال دوازده صد و نہجاہ و پنج ہجری از حج بیت اشہ
 الحرم مشرف شدہ بمدینہ منورہ از شیخ محمد عابد سندھی اجازت کتب صحاح و سنن یافت
 بلکہ کتب تصوف اکثر اوقات خودش صرف نمود حاشیہ کتاب المنازل الاثناعشر مؤلف

مولوی رستم علی جدش از تالیفات ادست در ادختر عمر مرتبہ دوم کہ سفریت اللہ اختیار کویہ بعلم فرغ
 حج ہنگام مراجعت در بندر ممبئی سفر آخرت اختیار نموده داعی اجل را بیک اجابت گفت در ایام
 العلوم مطبوعہ در سال وفاتش حرف ہندسہ و وارودہ نوشتہ از صفر ہم صفر ہست ندانم بکدام سال وفات یافت
 مفتی غلام حضرت لکھنوی علامہ زمان فقیہ دوران مفتی عدالت بلدہ لکھنؤ بود سال دوازده
 صدوسی و چہار ہجری وفات یافتہ شاعری تاریخ و تلش نظم گفتہ و ہر ہذا **مولوی غلام حضرت**
 افسوس ناگو بود بشہر لکھنؤ حاکم شرع ہذا سال تاریخ رحلت آن مرحوم بہ فرمود کہ بودا و حاکم شرع -
مولوی غلام رسول لاہوری از عمدہ ترین افاضل لاہور شاگرد و پسر مولوی غلام فرید
 لاہوری بود علمائے پنجاب بہ تلمذ وی فخر میکردند بسال دوازده صد و پنجاہ وفات یافت -
مولوی غلام رسول پنجابی از علمائے پنجاب در فقہ و حدیث و تفسیر فاضل کامل اکثر اوقات
 و عظیم گفتم مرید شیخ محمد نصیر مجددی بود بسیاری از تصانیف او بزبان پنجابی اندر سال
 دوازده صد و نو و یک ہجری در گذشت

حسان المندسید غلام علی آنا و بلگرامی ابن سید روح حسینی نسلہ واسطی صلوات حنفی
 مذہب و پیشی مشرنا و بلگرامی مولانا و نشاء تاریخ بست و پنجم صفر و یکشنبہ سال یکزار و یکصد و شانزده
 ہجری در بلگرام متولد شدہ کتب درسیہ از اول تا آخر از سید طفیل محمد آردلوی خواند و لغت و سینہ نویہ صلعم
 و سند احادیث شریفہ و اشعار عربیہ و فارسیہ از جد مادری خود سید عبد الجلیل بلگرامی گرفتہ و عروض و
 قوافی و بر سخ فنون ادبیہ انحال نمود سید محمد بن سید عبد الجلیل استفادہ نمود و مرید سید لطیف اللہ
 بلگرامی بود زیارت حرمین شریفین فائز گذشتہ و صحیح بخاری از شیخ محمد حیات سندھی در مدینہ منورہ فراغت
 کرد و اجازت صحاح ستہ از و گرفت و ہندوستان واپس آمدہ بمصاحبست لواب نظام الدولہ
 نام جنگ ابن لواب نظام الملک آصف جاہ حیدر آبادی رسید بجلد تصانیف عربیہ
 ادنیٰ و الداری فخر صحیح بخاری تا کتاب الذکر و تسلیتہ الفواد و در قصائد خود و تراجم علماء و دیوان
 عربی کہ در ہر دو دیوان سہ ہزار اشعار اند و بہت صد اشعار عربی کہ در کتاب سجع المرجان بطور
 مثال درج کردہ و سجع المرجان فی آثار ہندوستان و از تصانیف فارسیہ او بیضا و سوانا و
 خزانہ عامہ در تذکرہ شعرا و در وقت اولاد ہا تذکرہ بعض اولیا و ما شاہد الکرام تاریخ بلگرام در ذکر اولیا

و غلاما و شعرا می بلگرام و سدا سادات فی حسن خاتمہ السادات و دیوان فارسی و مظهر البرکات و سبب
 سیارہ و غیرہ از دیبا و گاراند در سال یکزار و صد و پچہتر ہجری ازین جهان رحلت نمود و اورا فقہ فرحیہ
حافظ غلام علی چریا کوٹی ابن شیخ نجابت احمد عباسی از سلاٹیل مولوی محمد احسن عباسی است
 مددائل حال یکے از سلطنتوران عساکر بود روزی یکے از بزرگاناش فرمودای کاش در خاندان ما کسی
 بودی کہ بجای فن تیغ و تبر سزایہ علم و ہنر بدست آوردی و بجای دشتہ و سپر کسب عادیث و جز کردی
 بسملع این کلام نبض غیرتش در حرکت آمد تا آنکہ ردای زینوروی بر نالکہ اہل بسنتہ و بطلب گوہر علم
 بر بطلہ غلج نشستہ از یار و دیار بریدہ آستانہ فیض کاشانہ مولانا شاہ عبدالغفور دہلوی پیوستہ و در انجا
 تا دیر باز قیام و رزیدہ از علم و رسیدہ فراغتی بدست آوردہ بوطن رسید و بتعلیم برادران قوم کوشید
 طرز تعلیم مفید و پسندیدہ داشت و در صرف و نحو رسائل نفوذ ککش دارد صاحب ثروت و اخلاق
 کیکہ بود در سال چہل و ششم صدی سیزدہم چنان فانی را و دواع نمود

مولانا غلام علی دہلوی از سادات علوی و در میان مرزا مظهر جاغانان عارفی بود کامل
 جامع علوم ظاہر و باطن و لادکش درس یازدہ صد و پنجاہ و شش ہجری پوقوع آمدہ چنانچہ شاعری
 تاریخ میلاد و شرفیش چنین یافتہ **۵۰** چونکہ چرخ ہدی حضرت غلام علی پدشدہ ظہور فگن در جهان چہان
 بشگفت بہ سن ولاد شرفیش چو جست رفت دل بہمہ سپہر ہدایت شدہ طلوع بگفت بہ و بتاریخ بست
 و دوم صفر سن و دوازده صد و چہل ہجری ازین جهان فانی رحلت فرمودہ در دہلوی مرشد خود مد فون
 گشت از عبارت نور اللہ مضمونہ سال وفاتش برمی آید مسود اوراق کہ تاریخ حفتش تخریج منظوم ساخته
 اینست **۵۰** چو ماہ چرخ ہدی حضرت غلام علی پوزخ کشید زار عدم لقاب و نہفت بہ گزیدہ

پیر غلوب بسمرت و افسوس ہمہ سپہر ہدایت نہفت سال گفت

قاضی غلام غوث گوپاموی فاضل فضل و فقیہ اکمل از اہل حقان قاضی مبارک شایخ سلم بود
 بخدمت ارغضا علی خان اکتساب علوم نمودہ مدام مدرس و تدریس مشغول بودی چندی در صنایع کنتور
 ملک مدراس ہر سادہ قضای آنجا رولق بخش بودہ و دو جلد قادی از تصانیف و سہ مشہور اندوز
 سال دوازده صد و سی و دو ہجری بعید را بہا درخت ہستی بسوی عدم بر بستہ ہمدرا انجا مد فون شد
مولوی غلام فرید لہوری سہروردی عالم اجل فاضل اکمل جامع کمالات ظاہر و باطن

عابد زاهد ذاکر شاغل بود تمام عمر بتدریس و تعلیم طلبه علوم بسر برده و از دنیا فاضل آن سر و کار سے
 برداشت تجرید و تفرید بر طبع گراییش غالب بود بسال دوازده صد و شانزده هجری جان بجان آفرین سپرد
شاه غلام قطب الدین آله آبادی مصیب تخلص ابن شاه محمد قلندر ابن شیخ
 خوب اندک آله آبادی مرید و خلیفه پدر خود بود تولد او بفره محرم سال یک هزار و یکصد و سی و هشت هجری
 تاریخ ولادتش از نیک بخت ازلی با دای بر آید تکمیل علوم ظاهر بخدمت مولوی برکت الله آله آبادی کرد
 در ایام حدیث سن هنگامیکه والد ماجدش بکله معظمه رفت سند آرای خلافت شده از تصانیف
 دیوان فارسی که نهایت مولود مضبوط است و مثنوی نان و قلیه و رحاب نان و حلو و بستان حقیقه
 یادگار علم ویند در آخر عمر خود حج بیت الله رفته بتاریخ سلخ ذی قعدہ سال یک هزار و یکصد
 و شتاد و هفت هجری در بلد الحرام وفات یافته و رقبه امام المؤمنین علیهم السلام کبری جانب راست مدفون
 گشت تاریخ ذی قعدہ شش جوگل کشور شاگردش به تمیبه گفته و هوذا **س** وفات پاک غلام قطب الدین
 رخت بر بست زین جهان افسوس بادل سخندان من سوال نمود به سالین غم ز توجه خوان افسوس

بادل بنام سوخته گفتم به قطب الدین رفیت زین جهان افسوس

مفتی غلام محمد لاہوری انا و اولاد او بحدیث شیخ بہا الدین زکریا ملتانی و پیدمفتی غلام سرور لاہوری
 جامع علوم و فنون بود تمام یکارت تدریس و طبابت سرگرم می ماند و قوت حلال از کتاب قرآن مجید
 حاصل میکرد و در سال دوازده صد و هفتاد و شش هجری وفات یافت

مولوی غلام محمد خان ساکن کوٹ ولد حضرت خان عرف خان محمد اگروه کہوکران ساکن
 کوٹ بخدمت بابرکت مولانا محمد سلامت الله کشفی کانپوری رسیده الکتاب علوم متعارفہ کرده
 و مع و تقوی شعار و دثار خود ساخته و تنہا نشینی مطبوع طبع شریفش بود بعد فراغ علمی اعزہ و اکابر
 موضع مذکور مستدعی قدوش بدان قریہ شدند وی گفت تا وقتیکہ بمقام ماترک سود خواری و خجواب
 نشان از نامحرمان اختیار نخواہند کرد بدان موضع قدم نخواہم نهاد ہر گاہ مردم بمقام او ہر دو شرط را
 تلقی بقبول کروند وی بوطن آمدہ تا حیات خود ہمہ را بپابندی شریعت خواہد است نمود و مسجدی
 در آن موضع تعمیر کرده آخر کار بحکم کل نفس ذائقہ الموت واقع ہوا و ہم بیچ الاول روز یکشنبہ
 سال اول ہدی چہارم ہجرت رحلت فرمودہ بمسکن خود مدفون گشت علیہ الرحمۃ و الغفران

که و کبریا کاف تازی مضموم مخلوط بها و او ساکن و فتح کاف تازی مخلوط بها و ای موطه ساکنه گروهی است
از اهل اسلام که لقب خانی دارند و اصل شان از بیجا است چنانکه از تاریخ فرشته و غیره مستنبط میشود و ایشان خود
شیخ میدانند و لفظ خان بر خود خطاب می آید و هم سنی ندیده اند گوشت بضم کاف تازی و او ساکن مجهول
و تازی هندی ویی است در وادیه گنگ بن متصل جانب چپ دریای چین اکنون بضم قحطیه و موه تعلق دارد
قاضی غلام مخدوم چیرپاکوٹی ابن قاضی عبدالصمد عباسی بظلمات و ذکا چون پدر مشهور بود
بکرم و سماحت بالسنه مردم مذکور بعد تکمیل علوم متداوله شوق تعلم زبان سنسکرت در دلش پدید آمد
تا آنکه در تحصیل زبان مذکور حظی دانی برد گرفت و بمقام بنارس که معدن مهره زبان در قوم است
میان ما بران این فن انبیازی کافی یافت طبعی سخن سخن داشت بزبان فارسی دیوانی ترتیب داد
چون زمان و دوع دنیا نزدیکش رسید همه را آنچه سیمه در آتش سوزان نهاد و اشعارش که بر صفحه اینست مردم
ملفوظ بودند اندکی از آن جمله اینست **س** بهلغ و هر نه گل ملندونی سخن باقیست بهر عند لیب پری
چند سخن باقیست بهر دلم به سوخت تم سوخت و استخوان هم سوخت به تمام سوخت و ذوق سوختن باقیست
فیض خان بکرم خوشم نیم محتاج به درون سیند دل حسرت وطن باقیست به صدیقی الصدوق مولوی
محمد فاروق چیرپاکوٹی که سلسله شبتش بدو واسطه بصاحب ترجمه میرسد غزلی بجواب غزل مذکور
الشان فرموده برای تربیت ناظرین سخنور زبان قلم سپرده می آید **غزل** نمان بپیلانده آن می نمان
چمن باقیست بهر گزین جویم قصه کهن باقیست به چنان گذاختام من که غیر یاد تو نیست بهر من هر آنچه
و آغوش پریر من باقیست بهر چه داد خداوند شادام و لیکن به درون دل هوس طائف و من باقیست
نخل ز منت دشنام تو شدم ای جان به که بزبان تو زین حیلله یاد من باقیست به الغرض موصوف
الترجمه بجای پدر بزرگارش بعد از قضا ما آورده بسان نجم از صدی سیزدهم هجرت بهر تاجا و ساگی
جهان فانی را پرورد فرمود **غزل** تعالی -

مولوی غلام محی الدین بلوکی ابن حافظ نور حیات بن حافظ محمد شفا بن حافظ نور محمد بلوکی
عالم اجل فاضل اکمل محقق و محدث جامع کمالات صوری و معنوی بود بر روز دوشنبه ماه محرم سال
دوازده صد و سه هجری متولد شده قرآن شریف از حافظ حسن نظر آقرات کرده بعد به ماه
مبارک رمضان یک یک پاره روزانه حفظ کرده بشب در تراویح میخواند تا اینکه در یکماه حاصل

قرآن گشت و تحصیل علوم متوجہ شد چونکہ ذہن و ذکای کامل داشت بملک پنجاب کسی ویرا تعلیم
 نادن تو انست بالآخر او مع برادر خرد مولوی احمد الدین کہ ہشت سالہ بود بدہلی قدم آورده از
 علماء دہلی علوم معقول و منقول خواندہ علم حدیث بخدمت مولوی محمد اسحاق تحصیل نموده سنہ
 آن از مولانا شاہ عبدالعزیز یافتہ ہر گاہ فارغ تحصیل گشت بلاہور رسیدہ در لال مسجد تاسی
 سال بتدریس طلبہ علوم اشتغال داشت پس بوجہ بیماری استرخابسکن خود موضع بگا متعلقہ
 بہیراضات لاہور آمدہ تا چارہ سال بیمار ماند و ہم در آن حالت باب تدریس و تعلیم مفتوح داشت
 و شب و شنبہ ماہ شوال سال دوازده صد و ہفتاد و سہ ہجری وفات یافتہ در موضع بگا مدفون شد
 و دو فرزند خلف الصدق عقب خود گذاشت یکی حاجی مولوی غلام محمد کہ امام جامع مسجد لاہور است
 دوم مولوی عبدالغفور کہ امام جامع مسجد بہیر است سلمہما اللہ تعالیٰ

حافظ سید غلام میر سنیل بن سید قلندر بخش بن مولوی عبدالقادر بن سید زین العابدین
 مخدوم زادہ سندیلہ بخدمت مولوی حیدر علی سنیل و مولوی ظہور اللہ لکھنوی و مولوی عبد الواحد
 خیر آبادی تحصیل علوم کردہ اکثر نبواح کلکتہ تاجرانہ بسری برد باز سندیلہ مراجعت نمودہ بدرس طلبہ
 پرداخت سوم ذیقعدہ سال دوازده صد و شصت و چہار ہجری وفات یافتہ بمقابر امرہ واقع
 قصبہ سندیلہ مدفون گشت

مولوی غلام نجف حقانی سنیل ولد احمد شاہ ولد حافظ عنایت اللہ حقانی از
 شیوخ قصبہ سندیلہ دانشمند کثیر الدرس و حامل قرآن میرج التلاوۃ بود و اکثر ماہ رمضان المبارک
 بیک شب ختم نمودی در سال دوازده صد و پانزدہ ہجری رحلت نمود

شیخ غلام نقشبند لکھنوی ابن شیخ عطاء اللہ لگانہ روزگار جامع شریعت و طریقت بودوی
 رحمۃ اللہ علیہ تلمذ میر محمد شفیع دہلوی شاگرد شیخ عطاء اللہ مذکور است و شیخ عطاء اللہ شاگرد شیخ پیر محمد
 لکھنوی بود لکن شیخ غلام نقشبند فاتحہ فارغ بروست شیخ پیر محمد لکھنوی کہ استاد پدرش بود
 خواندہ و تمام عمر گرامی خود بافادہ و تدریس طلبہ علوم بسر بردہ جمعی کثیر از افاضل نادار بسایہ توتیش
 برادر خود رسیدند و سلسلہ تعلیم اکثر علمای ہندوستان بدوی پیوند شاہ عالم ابن اورنگ زیب
 نامگیری بادشاہ غمرہ کمالش اصحا کردہ اورانجو طلبید و با عاز و اکرام تمام پیش آمدہ بملکہ تلامذہ

اشد و سید عبد الجلیل بلگرامی است که ذکرش گذشت تفسیر سریع قرآن مجید مع حاشیه آن و نیز تفسیر چند سوره قرآنی و فرقان الانوار و رساله لامعه عرشیه در وحدت وجود و شرح قصیده مخزجیه و غیره از تصانیف معتبره و مستنده ویند واقع سلخ رجب سال یک هزار و یکصد و بیست و شش هجری این جهان بی بود را پدر و فرموده به لکهنو دفون گشت لورانش مرقد ه

مولوی غلام محیی بهاری مسقط راس و موضع الیتر متصل قصبه نگر نهمه از توابع بهار است که از بهار با فاصله هشت کرده ما بین پینه و بهار واقع شده دانشمند شیخ و سرآمد علمای روزگار بود و در ذہانت و منطق دانی گوی سبقت بر امانت و اقران خود بوده از تصانیف او حاشیه بر میرزا هد رساله متداول علمای زمان است در سال یازده صد و بیست و هشت هجری وفات یافته در بهار بیرون احاطه درگاه مخدوم شرف الدین قدس سره دفون گشت رحمة اللہ علیہ ساکتر کبیر اول و فتح کاف عربی و سکون یابی تحتانی معروف در ای هندی در آخر نگر نهمه بفتح لون دکاف فارسی و سکون را دون مضموم و های ساکنه و سین مفتوحه در آخر های مخفی

میر غیاث الدین قزوینی ابن میر عبداللطیف قزوینی از عمده ترین افاضل عهد جلال الدین محمد اکبر بادشاه بود در علم سیر و تواریخ و اسما الرجال و سایر محاضرات آیتی بود از آیات پروردگار و برکتی بود از برکات روزگار و قوت حافظه و پرا ثانی لوح محفوظ باید شمرد در خدمت بادشاه بخواندن علم تاریخ و سایر کتب نظم و نثر شبانه روز اشتغال داشت بخطاب تقیب خان ممتاز بود

حرف الفاء

ملاح احمد اودهی در اوائل حال از علمای نامور دہلی بود سالها در مسجد جامع دہلی که پانین منار شمسی است بر مسند درس واقف و جا داشت و در آخر مرید و خلیفه شیخ صدر الدین حکیم شد و بسا که این طریق مشغول گشت گویند که وی ریاضات بسیار کشید ولیکن نفی اوان بمشام جانش نرسید شکایت این حال پیش پیر خود برد فرمود که ترک درس کن و کتب از ملک خود بدر کن او همچنان کرد مگر کتابی چند که بسمت لغاست و لطافت موسوم بودند نزد خود نگاه داشت هنوز فتح باب معرفت در توقف بود تا بقیه کتب را نیز از خود جدا کرد و او را دیدند که بر لب آبی نشسته جز او را می شنست و آب از چشم او میرفت تا لوح ضمیرش از نقش باسوی اشک پاک شود و

بل آن علم باطن ثبت یافت شیخ قاسم اودھی دہلوی از مریدان اوست رسالہ فاروس کے
 باؤاب السالکین رحمۃ اللہ علیہما

میر فتح اللہ شیرازی شیعی مذہب از سادات شیراز عالم العلمای زمان بود جمیع علوم عقلی
 و نقلی و حکمت و ہیئت و ہندسہ و نجوم و در بل و حساب و طلسمات و نیز نجات و جراثقال نیکو میدانست
 و لیاقت رسید بندگی داشت و در علوم عربیت و حدیث و تفسیر و کلام نیز نسبت اوست
 است شاگرد غیاث الحکماء و دو تصانیف خوب دارد میر موصوف اگرچہ در مجالس بغایت
 خلیق و متواضع نیک نفس بود لیکن آن ساعت کہ بدرس اشتغال داشتی بشاگردان عزیز
 فحش و الفاظ رکیکہ و ہجویر زبانش رفتی ازین جهت کہ مردم بدرس او میرفتند و شاگردے رشید
 ہم از او برخواستہ چند سال در دکن پیش علول خان حاکم آنجا بود چون درس نمود و نوادہ ہجرے
 بلازمت اکبر شاہی آمد بعضد الملک مخاطب گردیدہ بملک کشمیر و نمود و بود و ہفت ہجری
 وفات یافتہ بمقام تخت سلیمان مدفون شد

از مصنوعات او آسیائی بود کہ خود حرکت میکرد و آرد سائیدہ می شد و آئینہ کا ز دور
 و نزدیک اشکال غریبہ در و مرئی میگشت و بند و قیکہ بیک گردش دوازده آوازے دادہ
بابا فتح محمد برہانپوری عالم علوم عقلیہ و نقلیہ محدث و عارف باللہ مدام در برہانپور درس
 دادی علم فقہ حدیث و تفسیر از والد ماجد خود مولانا عین العرفا شاہ محمد عسلی چند ائمہ برہانپوری
 اکتساب نمودہ ہمداد شیخ محمد قاسم سندھی بہ لقب رئیس المحدثین شہرت داشت و قدش بک عظمت
مولوی فخر الدین زراوی بزرگ بود جامع علوم و تقوی و در امر دین صلاحاتی تمام و عظمت
 وافر داشت و اذائل حال پیش مولانا فخر الدین ہانسوی در شہر دہلی تعلیم میکرد و بچوش طبع
 وقت سخن و فصاحت عبارت از ممتازان اہل شہر بود عاقبت مرید و خلیفہ سلطان المشائخ
 حضرت نظام الدین اولیا قدس سرہ شدہ از میان ستمان برآمد و در سلک و روی شان
 منسلک گشت و بیشتر احوال در سفر بودی و در صحاری و بیابانہا عبادت خدا کردی و صوم
 دائم داشتی و زمانیکہ در عمدہ تغلق شاہ بادشاہ دہلی مردم دہلی را بدیوگر میفرستادند و نیز رفت
 از آنجا زیارت خانہ کعبہ رفت و از آنجا بہ بغداد رفتہ علم حدیث بحث کرد ہنگام بازگشت مرکب

غرق آب شد و مولانا بدرجه شهادت رسید در صرف کتابی از و مشهور است رحمة الله عليه
 مولوی فخرالدین احمد آله آبادی از اولاد امجاد شاه رفیع الزمان مرحوم آله آبادی که یک اثر
 منجمد و وارث و از ده گانه آله آباد بنام نامی شان به محله بچی پور مشهور است رکنی بود از شرفای شهر آله آباد
 بشهر لکنؤ در خدمت علمای عصر یعنی مفتی محمد یوسف و مولوی نعمت الله مفتی محمد صخر و مولوی حسین احمد
 محدث لکنؤی فرنگی محلی و آخون شیر محمد ولایتی تحصیل علم متعارف و متداوله نموده بعد فراغ علمی مراجعت
 به آله آباد و وطن خود فرموده و ساده آرای مسند از شلا سبب خاندان خود گردیده و حج بیت الله الحرام
 شرف اندوز شد علاوه آن افاده درس بطلبه و افتاد معالجه پزشکی نیز میفرمود و بود به حد اقلت و شهرت معانی
 ملقب بحکیم بادشاه شد اکثر از خلفای طریقت و تلامذه علوم بهر یکت فیض شان نامی و گرامی شدند
 مثل مولوی سید الدین احمد خاقت و خلیفه موصوت الذکر و مولوی محمد عبدالسیحان ساکن احمد آباد ناره
 و برادر زاده شان مولوی حافظ عبدالکافی و غیر هم منجمد تصانیف ممدوح الذکر رساله تفرقه البدعه
 و السنه و کف الالبسه عن تکفیر الفرقه الرفعه و رساله التیسیر و نذیر و رساله مولد قمریت و رساله مناسک الحج
 و رساله ازاله الشکوک و الاوامر بحواب تقویة الایمان و فاتحه فی جواز الفاتحه مشهور اند با جمله بمصدق
 آیه کریمه کل من علیها فان یعمرها و در وسائلی بتاریخ بیست و سوم ربیع الثانی یوم جمعه سال کینزاره و
 سه صد و سه هجری از دار فنا بدار بقا رحلت فرموده بجله بچی پور منجمدات شهر آله آباد مدفون شد علیه الرحمة و انظر
 فرید و احد العین از شاگردان سید شاه میر سمانه بود و او را چنان نشان میدهند که با آنکه تحصیل
 چندان نکرده بود اما بهر سنه مشکل و بحث و دقیق و غامض را از هر کتاب مستفتیان که از وی پرسیدند
 در لحظه قلم و ووات گرفته در سبک تحریر کشیده حل می ساخت با قوت بقرینة قرات آنچه خود می نوشتند داشت
 مولوی فرید الدین احمد بن سید محمد راجی بن مولوی سید یحیی و علی مشهدی کرڑوی ذهن و ذکای
 جلی دار و با داکل در خدمت مولانا محمد سلامت الله کشفی کانپوری و دیگر علمای وقت آکتساب علوم
 متداوله نموده متوجه به تعلم قوانین انگریزی شد و در قانون دانی و معاملات فہمی مشار الیہ شامل و اترک
 و مورد عنایات حکام و الاشران گشت چندی بوکالت بائی کوٹ زبان بلوچ بعد سبب حج امتیاز
 داشت الحق اگر بعد تحصیل علوم سجدت علمی کمر بستگی کم از ملا حسن سہالوی و ملا عماد لکنئی بنوردے
 در بیخالت هم متاع و عقار که وی دارد دیگر به پشمان را کم داده اند باین همه اعز و اقر با پروری

شعار خاص دست بتقریب بیو بی ملکہ انگلستان و قیصر ہند او نیز خطاب خان بہادر امتیاز یافتہ
سلمہ اللہ تعالیٰ

مولوی فضل مام خیر آبادی شیخ فاروقی شاگرد رشید مولوی سید عبدالواحد خیر آبادی منصب
صدر الصدوری شاہجہان آباد از سرکار انگریزی عزت و امتیاز داشت بر میرزا ہد رسالہ
و میرزا ہد ملا جلال حواشی متبیینہ نوشتہ و در علوم عقلیہ گوی سبقت ر بودہ آمد نامہ کہ در ان
قواعد فارسی بیان کردہ و نیز ترجمہ چند علمای جوار لکنؤ و تحریر فرمودہ بس مفید بتدیان است پنجم
زیقہ سال دوازده صد و چهل و سہ ہجری داعی اجل را البیک اجابت گفتہ بفرودس برین ششاد
مولوی فضل اللہ سندیلی ابن سید شاہ غلام علاء الدین مخدوم زادہ سندیلہ در اوائل از
مولوی زین العابدین سندیلی تحصیل علوم کردہ تکمیل آن بد قصبہ گویا مو بخدمت علمای عصر آنجا
نمودہ مرید و سجادہ نشین والد خود بود ہدایت و ارشاد طالبین میبہر داشت با و آخر صدی
دوازدهم وفات یافتہ بمقبرہ کریم باغ اندرون روضہ پد ر خود واقع قصبہ سندیلہ مدفون گشت
مولوی فقیہ اللہ سندیلی ابن سید صالح اللہ بن سید غلام علاء الدین مخدوم زادہ سندیلہ در سال
دوازده صد و سہ ہجری متولد شدہ بخدمت مولوی احمد بخش سندیلی و مولوی ہادی ساکن دیوا و
مولوی غلام حسین بنگالی و مولوی اسلم بگرامی و مولوی نور الحق لکنوی و مولوی محمد حیدر
فرنگی محلی لکنوی و مولوی سراج الحق فرنگی محلی لکنوی و مفتی محمد صغفر فرنگی محلی و مولوی محمد جعفر ساکن
کسمندی اکتساب علوم نمودہ و بیعت ارادت از والد خود حاصل کردہ ہموارہ درس میدا و و عظ
میسر مود بتاریخ بست و دوم صفر سال دوازده صد و پنجاہ و نہ ہجری وفات کرد بھون مسجد مخدوم صاحب
واقع قصبہ سندیلہ مدفون گردید

شاہ فضل اللہ پوری بہ لقب نائب رسول اللہ شہرت داشت اصلش از چوہدرست
دہلی پور وطن اقامت اوست کہ در آنجا متوطن شدہ مدرسہ بنیاد نہاد و مدام بدرس فقہ تفسیر
و حدیث و تصوف مشغول می بود مصائب مدرسہ و طلبہ بادشاہ وقت خود میداد وفات وی
در سن ہزار و پنچ ہجری در ہ پور وقوع یافتہ ہمدہ انجا مدفون گشت

مولانا فضل الرحمن اوصاف حمیدہ و خصائص پسندیدہ شان نچندانند کہ قلم مقلوع لسان

ششمه ازان بر صفحه قرطاس بی اساس بر نگار و انسان ضعیف البنیان را چه یاراکه عشر عشر آن بمعرض
 بیان آرد سه لایدرک الواصف المطری خصائصه و ان یک سابقانی کل و صفایه با جمله تام
 والد ماجد شان اهل الله بن محمد فیاض متوطن قدیم قصبه ملاوان ضلع اونام ممالک اوده انا و اولاد
 امجاد مخدوم شیخ محمد ملاوان مصباح العاشقین است حضرت شان بذات خود قصبه مراد آباد
 ضلع اونام را که از ملاوان سه کوهی فاصله دارد بقدم سکونت رونق بخشیده اند و بعضی اولاد
 شان هنوز بقصبه ملاوان مقیم اند حضرت موصوف الالقاب در سال دوازده صد و هشت هجری
 ولادت یافتند چنانچه فضل رحمن بدون العن و لام تعریف هالف بعدیم نام تاریخی ایشان است
 بدین حساب عمر شریف تا سال سیزده صد و پنج هجری که زمانه تالیف مجموعته است نود و هفت
 سال می شود اللهم متع المسلمین بطول بقائه تحصیل علوم دینییه رسمیه بخدمت اساتذ وقت که مشهورترین
 آنها مولانا شاه عبدالغزیر دهلوی و مرزا حسن علی کبیر محدث لکنوی و مولوی محمد اسحاق دهلوی
 فرمودند و مع تقوی و اتباع فقه و حدیث شعار و آثار ایشان است ارادت بیعت و
 اجازت خلافت از حضرت شاه محمد آفاق دهلوی و نیز از حضرت شاه غلام علی دهلوی قدس الله
 سوا دارند چون از بدو سن شعور طبع گرمی بشغل باطن مجبول شده اتفاق تدریس و تصنیف بنا افتاد
 در اوائل حال گاهی به تذکیر و مواعظت می پرداختند اغمال بوجه ضعف جسمی که لازمه این عمر است
 آهنگ نمی شود مگر تا همی زمان نامریج خلایق اند صغیر و کبیر و توانگر و فقیر مشهور و غیر مشهور از نزوی یک
 دو و زسه آیند و بشرت بیعت بهره یاب سنی شوند امام الله فیضه علی رؤس المسترشدین
 مولف اودباق بجاه فیه سال سیزده صد هجری از وطن بالوت باراده استلام سده کفیفه تا بکابور
 رفته و آنجا بدریافت آمدگار اودتام نامراد آباد باران سر بطنهانی دارد که عبور بسواری عرابه و
 بالکی و غیره و شمار است تا چار بزبان حال شعر مشهور آورده بر یوان واپس آمدم سه تلی ستان
 قسمت را چه سودا در بهر کمال با که خضر آاب میوان تلمی آرد سکندرا

مولوی فضل رسول بدایونی ابن مولوی شاه عبدالحمید قدس سره بجاه صفر سن دوازده
 صد و سیزده هجری متولد شده نام تاریخی وی ظهور محمد است تکمیل و تحصیل کتب در سیه متعارفه
 بخدمت مولوی نورالحق فرنگی محلی خلعت مولوی انوار الحق شاگرد ملک العلماء بحر العلوم ملا عبدالعلی

نموده بقتضای روحی پیشگاه مزایب انوار محمد شاه عبدالملک قدس سره و اکابر علمای وقت مشتمل
 مولوی عبدالواسع و مولوی عبدالواحد خیر آبادی و مولوی ظهیر احمد قرنگی محلی و غیرهم رسم دستار بندی
 داد و فرمودند از بعد علم طب از حکیم سید سیر علی خان موهانی و علم حدیث و تفسیر از شیخ الملک عبداللہ
 سراج و شیخ المدینہ شیخ غابد مدنی و علم تصوف از والد ماجد خودش حاصل نموده و نیز بیعت و
 خلافت در سلسلہ قادریہ چشتیہ از والد خود یافته چند بار بجزیرین شریفین رفته از حج و زیارت
 مشرف گشت یکبار از مدلی احرام بسته پیاده تا بمبئی رسید و اناجی بسواری جناز بجدہ فرود آمد
 و از جدہ بمدینہ پیاده رفته همچنین بہ کمال جذب و امانت بہ بغداد و غیر البلاء رفته سجاوہ نشین و ساوہ
 غوثیہ حضرت سید علی ہم از خود اجازت خاص بوی عطا فرمودہ باجلا مواریت و تدریس خلافت
 و تدریس می پرداخت و در بیخ کنی و ہابیبہ کوشش بیخ می نمود بسیاری از علمای فضلاء نامی بسایر
 تربیتش نشود نمایانند از انجملہ مولوی فیض محمد بدایونی و مولوی سخاوت علی جوہوری و مفتی اسد
 آلہ آبادی و مولوی شاہ محمد سعید ماہوری و مولوی عثمانیہ رسول چریا کوٹی ہستند سوم
 جمادی الثانی سال دوازده صد و ہشتاد و نہ ہجری روز پنجشنبہ بعد نماز ظہر بصرہ افتاد و وقت سالگی
 جهان فانی را پدید آورد و در بدایون مدون گشت برداشتہ مجموعہ مولوی عبدالسلام مراد آبادی
 تاریخ وفاتش در فقرہ انا فضل الرسول یافتہ تصانیفہ المشہورہ بود بق محمدیہ - تصیح المسائل -
 مستند سیف الجبار - فوز المؤمنین - تلخیص الحق - احقاق الحق - شرح فصول الحکم - رسالہ طریقت
 حاشیہ میرزا ہد - حاشیہ بلا جلال طب لغریب رسائل دیگر مسائل شتی

مولوی فضل حق خیر آبادی عمری تنفی با تربیتی چشتی در سال دوازده صد و دوازده ہجری

ولادت یافتہ شاگرد پد خود مولوی فضل امام است حدیث از مولانا عبدالقادر دہلوی اخذ کردہ و
 قرآن مجید در چار ماہ یاد گرفتہ و فارغ علمی بمر سیزدہ سالگی حاصل نمود مرید شاہ دیومن دہلوی
 بود در علوم منطق و حکمت و فلسفہ و ادب و کلام و اصول و شعر فائق الاقران و استحضار سے
 فوق البیان داشت لفظش را در چار ہزار شعار خواہد بود از بلا و بیدہ طلبہ علوم آندہ از و
 مستفیدی شدند بسال دوازده صد و شصت و چہار ہجری مولف بچیدان بمقام کھنوجہ نقش
 رسیدہ دید کہ در عین حقہ کفی و شطر غبنانی تکمیزی را سبق افق البین میداد و مطالب کتاب بلا

به متعلم با حسن بیانی دل نشین می نمود تا ایفات رائقه و اسعانگوزان او را بزبان فساد هند قید کرده
 بجزیره رنگون فرستادند همرا بخاناتی و وازوهم صفر سال دوازده صد و هفتاد و هشت هجری
 وفات یافته تصانیف الجنس العالی فی شرح الجواهر العالی بحاشیه شرح سلم قاضی مبارک بحاشیه
 افق البین بحاشیه تلخیص الشفا - الهدیة السعدیة و حکمت طبعی - رساله تحقیق العلم و المعلوم - الروض
 المحمود فی تحقیق حقیقه الوجود - رساله تحقیق الاجسام - رساله تحقیق کلی طبعی و تشکیک در ماهیات
 و تاریخ قدر هندوستان خلف رشید وی مولوی عبدالحق که آئینه کمال پدیسست بریاست را پیوسته
شیخ فضیل کالیپوی پسر کلان شیخ جلال و اصل کالیپوی در وادی عربیت دستگامی غریب
 داشت اشعار و قصائد عربیه بفصاحت تامه او است این مطلع قصیده ویست که در جواب معین الدین
 طنظرانی گفته **یا جمیل اوج وجهی عن قدیم انحال حال** به راج روحی بالنوی والدمع کالسلسال
 سال به مطلع قصیده طنظرانی اینست **یا اخی البال قد بلبلت باللبال بال** به بالنوی ز دولت
 قلبی فهو بالززال زال به شیخ فضیل موصوف کوفیج تشر و نظم عربی که بر تفسیر شیخ فیضی نوشته دلالت
 بر کمال او دارد

مولوی فقیر محمد جهلمی بن حافظ محمد سفارش بموضع چشن که از شهر جهلم بفاصله دو میل جانب
 غرب است بروز پنجشنبه در دوازده صد و شصت هجری متولد شده تحصیل علوم عربی و رسی
 بخدمت میان قطب الدین ساکن تالیان داله و میان غلام محمد ساکن موضع پیاده و و نویسه
 نور احمد ساکن موضع کمانی کوطلی و غیره علمای عهد تحصیل کرده رفته رفته بسنگ تلامذہ مفتی صدر الدین
 خان صدر الصدور و هلی نسنگ گشته باندک زمانی فارغ التحصیل گشت و بوطن ماوٹ واپس آمد
 و در مذہب نصاری کوشش بلینج دارد و الحال مالک مرلی مطبع سراج المطابع واقع جهلم است
 ترجمه تصدیق المیج و حاشیه ضیائة الانسان عن و سوسنة الشیطان و صدق الخفیه در تذکره علمای
 حنفی و زیرة الاقاول فی ترجیح القرآن علی الاناجیل و رساله الغائب محمدی از تصانیف و نیز سلمه الله تعالی
مولوی فیض احمد بدایونی بن حافظ غلام احمد بن مولوی شمس الدین ابن مولانا محمد علی
 بدایونی ولادت وی در حدود دوازده صد و شصت هجری در واد - محل معلوم عقلی و نقلی بخدمت
 حال خود مولوی شاه فضل رسول بدایونی بکمال تحقیق و تدقیق تحصیل نموده مرید مولانا شاه

عبدالمجید ہادی خود پودتشریح کمالات علمیہ حالات قدسیہ وی درین مختصر گنجائش ندارد و منجملہ
تالیف آواشیہ صدر او حواشی فصوص فارابی و دواوین نکتہ عربی و فارسی دارد و در مناقب
حضرت غوث الاعظم قدس سرہ بودند کما کثر از انہا در فتنہ علمہ ہند ضائع شدند وی رحمۃ اللہ علیہ
در حد و دو سال دوازده عدد و ہفتاد و چہار ہجری رحلت فرمود

ملا فیروز کشمیری معروف بہ سچاگانی والد بابا نونی گنائی بگنغان شباب انڈیا رت
حرمین شریفین مشرف شدہ واپس بہندوستان آمدہ در ہدایون با کتاب علوم کوشش فرمود
نکبے سود بود و آخر بزمونی طالع بخضر علیہ السلام دو چار گشت از استاد عامی علم کردہ وی اورا
تعلیم علوم نمود صاحب ترجمہ بفقہ و حدیث و تفسیر و غیرہ فائق اقران گشتہ بعدہ افتای کشمیر عز
امتیاز یافت و مرید میر حمزہ کشمیری شدہ در عہد حسین شاہ دالی کشمیر بسال ہصد و ہفتاد و سہ ہجری
بہر ہفتاد سالگی از دست اہل تشیع گشتہ شد شیخ یعقوب صیرفی در تاریخ فوت او فرمود **۱۰۰۰**
انہ پے تاریخ در دین و حیدر گشت شد از بہر دین ملا شہید بن از فرزندانش ملا عبد الوہاب دانشمندی
صاحب تالیف بود بر حاشیہ توفی شرح مواقع و شرح شمسیہ حواشی ششمہ

حرف القاف

قاضی خان ظفر آبادی نامش یوسف زاد بوم ظفر آباد مرید خلیفہ شیخ حسن ابن طاہر چوہدری
جامع علوم ظاہر و باطن و بصفت قناعت موصوف بود نصیب الدین محمد ہمایون شاہ ہر چند از وی
التماس قبول ندری کردی قبول نکرد و گفت **۱۰۰۰** از خدا خواہم و از غیر نخواہم بجز ہذا کہ نیم بنہ
غیر از خدای دیگر است چون فرمان معافی پیش شیخ عبد اللہ کہ اکبر اولاد او بود بردند و سے
نیز قبول نکرد و گفت پسر باید کہ بر متابعت پدر و وفات قاضی خان پانزدہم صفر سال
ہصد و ہفتاد بود مرقدش در ظفر آباد سواد چوہدرست

قاضی قاضی بہکرمی ابن قاضی ابوسعید بن قاضی ترین الدین بہکرمی سرآمد علمائے وقت
ہا تالیف مضائل حفظ قرآن و علم قرأت نگاہ راستہ بود و فقہ و تفسیر و حدیث و تصوف و عہدیت
انشاء ہائیکہ کافی داشت و در ادای سلوک بسے ریاضات کشیدہ و بنیارت حرمین شریفین
رسیدہ سیر و سفر بسیار کردہ بالآخر در سلک مریدان سید محمد چوہدری مدعی مہدویت مسلک گردید

لهذا علمای وقت بروطن داشتند از شاه حسن حاکم سند قضای بهمکرم یافته بجای موروثی نشست
 و کبر سن از او استغفاجسته بر برادرش قاضی نصر الله سپردند وی بسال نصد و پنجاه و هشت هجری در
 گذشت بهمکرم بجای موحده مفتوح مخلوط بها و کاف عربی مشد و مفتوح مخلوط بهای هوز و رای علم
 نام شهریت از مضافات سند

ملا قاسم کاهی تخلص از علم تفسیر و بیات و کلام تصوف و پیرا بهره تمام بود و هم در موسیقی ^{بصنیف}
 دارد اگر چه صحبت مشایخ متقدمین و زمانه مولانا جامی قدس سره السامی و غیر ایشان را در یافته اما تمام
 بالحا و در نزد صوفی کرده مع ذلک صفت و آراستگی و آزادگی و بدیل و ایشار بر وجه اتم و هشت دیوان
 اشعار از او مشهور است و گل نشان نام شتوی در جواب بوستان سعدی قافیه بقافیه گفته ^{مطلع نیست}
 جهان آفرین را بجان آفرین بیجان آفرین صد جهان آفرین با از عهد همایون شاه تا عهد اکبر شاه
 زنده بود تاریخ فوئتش بدریافت نرسید

سید قطب الدین محمد بن الحسنی الکزومی ابن سید رشید الدین محمد بن الغزالی که سلسله
 پدری وی بحضرت امام حسن بن امیر المومنین علی رضی الله عنهما می پیوندد عالم متبحر و فقیه تحریر صاحب
 ولایت و مجاهد فی سبیل الله بود در پانصد و هشتاد و یک هجری متولد شده بعد سلطان قطب الدین
 التمش از غزنی بدلی قدم آورده و از آنجا بموضع کرا اضم کاف عربی و رای مهله شده مفتوحه در آخرت
 که قریب قصبه هسوه بمسافت نیم فرسنگ واقع است و به کراسادات شهرت دارد و تحت اقامت ^{نست}
 پسران زن به نیت نژاد جهاد بخله کرا اضم کاف عربی و رای هندی و الف که مقایست بر لب گنگ
 محاذی مانک پور رونق افروز شده باراجه حی چند نژاد فرموده غالب آمد و بعد شش سالگی بمقام
 کراسوم رمضان سال ششصد و هفتاد و هفت هجری رحلت فرموده پس عقب خود گذاشت سیف
 نظام الدین سید قوام الدین مقیم دلی سید تاج الدین قاضی بدایون اولاد اجداد سید موصوف الرحمة
 در قصبات کرا و نصیر آباد و رودلی و کوندهن پٹی و اجواد رسول پور و کروی و منعم آباد و راجپور و گوالیار
 و کرنی و جینا و دلی و بدایون و هسوه و غیره سکونت دارند بسادات قطبیه مشهور اند -
ملا قطب الدین شمس الدین از شیوخ انصاری است که نسبش بسید نا ایوب انصاری
 رضی الله عنه صاحب رسول الله صلی الله علیه و سلم می پیوندد یکی از بزرگان نشانی ز درین طایفه است

متوطن شد و اولاد و مجاوش خواجہ علیہ السلام انصاری مشہور و معروف در ہرات مدنون است از
 احفاد خواجہ موصوف شیخ علاء الدین انصاری بہت آگاہ و بجاوردہ و بی سکونت و زیدہ وفات یافت
 از احفاد علاء الدین صدر الذکر بلا نظام الدین بقصبہ سہالی مضافات او در رخت آقامت انداخت
 وی بہ پشت ہشتم از ملاقطب الدین شہید بود ملای صاحب ترجمہ امام الاساتذہ و مقدم الجہانزہ مودن
 علوم عقلیہ مخزن فنون نقلیہ بود اخذ علوم از ملا دانیال جورسی شاگرد ملا عبد السلام ساکن دیوہ و
 از قاضی گھاسی شاگرد شیخ محب امدا کہ آبادی کردہ عمر عزیزش بشغل درس بسر و گوی ریاست
 علمی بجا رکھنور ختم شد و سلسلہ تلمذ اکثر علمای ہند بدو ملتہی می شود و در قصبہ سہالی دو فریق از شیوخ
 یکے عثمانی دوم انصاری مقیم و قائلین بودند ہر دو فریق بوجہ مشارکت زمینداری قصبہ سہالی با ہم نزاع
 سوری داشتند در سہال ریازہ صدوسہ ہجری شیوخ عثمانی وقت شب بخانہ ملاقطب الدین انصاری
 ہجوم کردہ اورا زجان کشتند و مکانش سوختند مسودہ حاشیہ شرح عقائد دوانی مصنفہ وی بہمان
 ہنگامہ تلف شد و کتاب تلویحات از تصانیف اوست و او چہار فرزندار بمند عقب خود گذشت
 کہ اولاد آن ہر چہارتا تحریر کتاب ہذا و فرنگی محل واقع کھنور ضلع بنارس و مرزا پور موجودند بقاہم اللہ
 ابے ماشاء اولاد ہر یکے از فرزندانش صاحب علم و عمل بودہ اند بقول شخصی مع لہخانہ تمام
 آفتاب است بہ در تمامی ہندوستان بچنین خاندان کہ در ان علم موروثی اباعن جہد باشد یافتہ نمی شود
 بجز خاندان ملای شہید برخی از احفاد و مجاوش کہ بوفور علم و کثرت درس و تصانیف خود شہرہ آفاق
 بودند کہ شان درین اوراق ثبت کردہ شدہ سہالی بکسر سین مہملہ و ہای ہوز و الف و لام بکسور
 و یای تختانی معروف قصبہ ایست از توابع کھنور چوراس بفتح الجیم الفارسی و سکون الواو و رای
 مہملہ مفتوحہ و الف و سین مہملہ قصبہ ایست از قصبات ملک اودھ دیوہ بکسر ال مہملہ و
 سکون یای تختانی و فتح وادو ہای ہوز در آخر قصبہ ایست از قصبات ملک اودھ فرنگی محل
 اکنون محل ایست از محلات شہر کھنور دارالامارہ صوبہ اودھ سابق قطعہ زمین بود کہ در ان تاجری
 و ہزنگستان سکونت داشت ازین وجہ آن قطعہ زمین بفرنگی محل شہرت گرفت بعد مرور ایام
 بوجہ نمائیدن اعقاب تاجر فرنگی زمین مذکورہ در نزول شاہی درآمد بعد قتل ملا سے شہید
 اولادشان جہت قیام خود ہاے مذکور معاف یافتند و در انجا ہنوز اولاد شریفش قیام پذیر اند

و آن موقع به فرنگی محل شهرت دارد

مولوی قطب الدین ششمس آبادی اصلش از سادات ایشی است از انجا ششمس آباد آمده
اقامت در زید علم علمای زمان بود اولاً از علمای زمانه خود اکتساب علوم کرده بعد بزمه تلامذه
ملاقطب الدین سها لوی داخل شده فراغ علمی حاصل کرد و تمام عمر ششمس آباد بر مسند افتاد و در سن متکی
بوده بمر هفتاد سالگی در سال یک هزار و یکصد و بیست و یک هجری و گذشت نورانی مرقدہ ایشی
و فتح ہمزہ و کسریم و یای تحتانی ساکن مجہول و تالی ہندی مخلوط بہای ہوزویای تحتانی معروفست
قصبہ است از قصبات لکنو ششمس آباد و قصبہ از کوانج قنوج

نواب قطب الدین خان بہادر محدث دہلوی در دوازده صد و نوزده ہجری ولادت یافتہ
فقہ و محدث و مفسر قانع شرک و بدعت بود علوم دینیہ خصوصاً حدیث و اصولش از مولوی محمد اسحاق
دہلوی حاصل نمود و نیز از فیض علمای حرمین شریفین مشرف گشتہ در دوازده صد و ہفتاد و شہ ہجری
مکہ معظمہ وفات یافتہ تصانیفہ مظاہر حق ترجمہ اردو و شرح اردو مشکوٰۃ جامع تفہیم مظہر جمیل ترجمہ
اردو حصن حصین مظہر جمیل - مجمع الخیر - جامع الحکات - خلاصہ جامع صغیر - بانہی الناظرین - فقہ
سلطان معدن الجواہر - وظیفہ مسنونہ - تہذیب الزوجین - احکام الضعیف - فلاح دارین - توجیہ الحق -
توجیہ الحق - تحفۃ العرب و العجم - احکام العیدین - رسالہ مناسک - خلاصۃ النصلح - گلزار جنست
تہذیب النساء - حقیقۃ الایمان - مراد المعاد - تذکرۃ الصیام - تذکرۃ الریا و غیر ذلک

مولوی قطب الدین ساکن رامی ہرمیل بن سید محمد واضح بن سید محمد ہاشم بن سید
آیت اللہ بن سید شاہ علم اللہ قدس سرہم از اکابر علمای وقت مشرع و متکلمین بود کتبہ و تالیفات
افاضل لکھنؤ خواندہ و حدیث و تفسیر و جزآن از دینیات بخدمت مولانا شاہ عبدالعزیز دہلوی در
برادران ایشان و از شاہ عبدالقادر مصنف موضح القرآن قرأت و سنہ کردہ دستگا بہنوع عالی
درین علوم حاصل فرمود و از خدعارف و لطائف بخدمت شاہ غلام علی دہلوی نمودہ بعد از تکمیل
تحصیل و معاونت بوطن مالوف گوشہ عزلت اختیار کردہ در تدریس دینیات و تربیت طالبان
سولی تعالی می پرواخت و فائز در چہل سالگی بتاریخ نوزدہم ربیع الآخر سن دوازده صد و بیست
و شش ہجری واقع شدہ از تصانیف وی رحمۃ اللہ علیہ در سالہ موسومہ بجانب الشرقی فی اثبات کفر

فرعون الغرق یافته نه شد

سید قمر الدین حسین اورنگ آبادی بن سید شیب ثقفی بن سید عنایت الله اصل او

از ساوات نخته است در سال یک هزار و یکصد و بیست و سه هجری متولد شده علوم عقلیه نقلیه از علما نامداران دیار حاصل کرده بحفظ قرآن مجید توفیق یافت و خرقة نقشبندیه از پدر خود پوشید عالم باطل

وفاصل اجل بود تا سیخ به ششم جمادی الاولی سال یک هزار و یکصد و هفتاد و چهار هجری باراده زیارت حسین شریفین از اورنگ آباد مع دو فرزندان خود میر نور الهدی و میر نور العالی روانه شده اولاً بدین

طیبه از جبهه متوجه شده هفتم هم ذیقعد ه سال مذکور بدین سکنه داخل گردید و زیارت نبوی صلعم شرف یاب گشت و تاریخ چهارم ذیحجه سن مذکور بکه معظمه رسیده مناسک حج ادا کرده بوطن خود

اورنگ آباد و پس آمده کتاب مظهر النور در مجتبی و جواز تصانیف اوست که در سال یک هزار و یکصد و شصت و چهار هجری تصنیف کرده تا سیخ دوم سبج الاول یک هزار و یکصد و نود و سه هجری

رحلت فرموده و اورنگ آباد دفون گردید غلام علی آزاد تاریخ وفاتش در لفظ موت العلماء از تلمیحات سید قوام الدین و بلوی ابن اوسط سید قطب الدین محمد بن الحسنی عالم عامل و فاضل

متدین و کامل بود بدختر سلطان الشمس که خدا شد و بدین اقامت و زید و ولدش بسال ششصد و بیست و هفت هجری بظهور پیوسته و بمرهشتاد و سه سالگی در سال هفتصد و ده هجری رحلت فرمود

از تلامذه او سید رکن الدین بن سید نظام الدین بن سید قطب الدین محمد بن الحسنی بود

مفتی قوام الدین محمد کشمیری بن مولوی سعد الدین صادق ابن مولوی حسن الدین بن

امان الله شهید بن مولوی خیر الدین چهارم شعبان سال دوازده صد و نهجاه و دو هجری ولادت یافته محدث و فقیه جامع کالات ظاهر و باطن بود بعد ختم قرآن مجید بخدمت شیخ رحمہ الله و ملا

مقیم بنسنته توپیکر و بصغری کسب علوم و فنون کرده محسود قرآن گشت و اجازت حدیث از میر قاری تلمیذ شیخ القراء و حاجی عبدالولی طرخانی تلمیذ شیخ ابوالحسن سنهری مدنی و حاجی نعمت الله

نوشهری و بابا محمد حسن بلچری تلمیذ مولوی امان الله شهید یافته بخانقاه سید محمد امین اویسی هنگامه درس و تدریس گرم ساخت و رفقه رفقه بقضای کشمیر و شیخ الاسلامی آندیار رسیده و بصحبت شاه

دین العابدین قادی و میان زکریا بوری و شیخ الاسلام احمد اکبرلی و خواجه عبدالرحیم بچکان مذکور

استفیدہ مستفیض شدہ کتاب صحائف سلطانی کہ مشتمل بر بیان شخصیت علوم از تصانیف
اوست نوبت نهم ماه ذیقعد سن دوازده صد و نوزده این جهان را پدید نمود.

حرف الکاف

مولوی کرامت اللہ حیریا کوئی ابن احمد طبع عباسی از ماہران علوم و نام آوران آن مرزوم
بود بصف سن بعد از مرگ پدر وطن را وداع نمود و بطلب علوم بچونپور و رود فرمود و آنجا
بخدمت ملا محمد عسکری شیعی تہذیبی از کتب درسیہ با تمام رسانید بعد از آن پیش ملا احمد اللہ سندیل رسید
از کسب علوم و معارف ہر تلید و طارف فارغ گردید و خواست تا ہر سم دستار بندی پردازد و غلغلہ
شہرت خود با طراف ملک و چارسوی گیتی اندازد گویند مجلسی آراستہ شد و قریب سی صد از علمائے
امصار و طلبہ ہر دیار گرد آمدند و ہر کسی از ان ابھو مسئلہ از سایل علوم مختلفہ ہی پرسید آن فاضل
عالی پایگاہ بجواب ہر یکی از ان تحسین بیکران مآثرین بی پایان می شنید بعد تحصیل علوم بطلب دنیا
کو شیدہ از بعض امراء لکنؤ پوجہ کفایت زینے کہ محاصلش دو ہزار روپیہ بود مرخص گشت و تمام عمر
بجاء و جلالت تمام و مرجعیت خواص و عوام بسر بردہ در سال پنجاہ و یک از صدی سیزدہم ہجرت
بصد سالگی جهان فانی را پدید فرمود

مولوی کرامت علی چونپوری صدیقی تشریح و متوجع و اعظ کثیر التصانیف و الدرس
مرید سید احمد بریلوی در ہدایت و ارشاد خلائق بغایت می کوشید خصوصاً مردم مالک ڈھا کہ و بنکالہ
ازد مستفیض و استفید شدند و در ان دیار طریق اسلام از زمین و برکت او شیوع یافته بتاریخ سوم ربیع الآخر
روز جمعہ وقت صبح صادق سن یکہزار و دو صد و نو و ہجری وفات فرمودہ بمقام رنگ پور مدفون
گشت شکر اللہ سحیہ مولوی حافظ احمد فرزند ارجمند ان ہدایت مآب و مولوی محمد محسن برادر زادہ
شان یادگار ویند سلما اللہ تعالی تصانیف مفیدہ مفتاح الجنۃ رزنیۃ المصلی و دعوات سنونہ
قرۃ العیون - تزکیۃ نسوان - زاد التقوی - راحت روح - نور علی نور - فیض عام - تزکیۃ العقاید -
مراد المریدین - قوۃ الایمان - نسیم الحرمین - احقاق الحق - تنویر القلوب - حق الیقین - قول الحق -
مرآۃ الحق - رفیق السالکین - عکازۃ المؤمنین بطرہ المعاندین - برابرین تطبیہ فی مولد خیر البریہ کرامتہ
الحرمین فی ازالۃ شبتہ الفریقین - ملخص القول الامین - اطمینان القلوب - ہدایۃ الرافتین

برہان الاخوان مخارج الحروف - دریتہ القاری - شرح ہندی جزئی شرح شاطبی ترجمہ مشکوٰۃ جلد اول -
 ترجمہ شمائل ترمذی - فتح باب صبیان - کوب وری - نورالہدی حجب قاطعہ مکاشفات رحمت -
 دافع الوسواس مصباح الظلام - رسالہ بیعت - قانع المبتدعین - استقامت - رد البدعہ - قوت
 روح - سبیل الرشاد - القول الثابت - رسالہ محمودیہ وغیرہ

مولوی کریم اللہ محدث دہلوی پدش ازہنود بود بدست مولانا شاہ عبدالعزیز دہلوی خلعت
 اسلام پوشیدہ وی بعد تحصیل علوم ظاہر از شاہ غلام علی دہلوی خرقہ خلافت یافت اکثری زابل دلی
 ایش قرأت شاگردش بودند یک مرتبہ حج مشرف شدہ بوطن اسپرآ مدبر واپسی خود تا سفہا کردہ باز زیار
 سرزمین شریفین شافت و در اثنای راہ ۱۳ سال دوازده صد و پنجاہ و ہشت ہجری وفات یافتہ مؤد

آیہ کریمہ ومن یخرج من بیئۃ مہاجرالی اللہ الایہ گشت روح اللہ روحہ

مولوی کریم اللہ دہلوی ابن مولوی لطیف اللہ فاروقی بخدمت مولانا شاہ عبدالعزیز دہلوی
 و مولانا رشید الدین خان دہلوی و مولوی محمد کاظم دہلوی اکتساب علوم رسمی نمودہ دست ارادت
 بدست سیدال احمد مارہروی عرف اچھے میان دادہ نقد خلافت بدست آوردہ کثیر الدرس و تصانیف

بود چہارم شوال سال نو در یکم صدی سیزدہم ہجرت بعمر نو سالگی از دار فناء ہجرت فرمود
 مولوی کریم الزمان سندیللی ابن خواجہ جمال الدین از خواجہ زادگان نصب سندیلکہ نسب
 وی حضرت ہمید اللہ احرار علیہ الرحمہ می پیوندیم ماہ صفر سال دوازده صدوی ہجری ولادت یافتہ

بخدمت علمای عصر ہی مولوی تراب علی لکنوی و مولوی سعد اللہ مراد آبادی تحصیل نمودہ بدین فادہ
 طلبہ علوم بسہمی برد و تاریخ بست و نیم بیع اثنانی سال دوازده صد و دو ہفت ہجری بخرن لاج وفات یافتہ
 مولوی کلیم اللہ جہان آبادی دانشمندی مہم برید شیخ یحیی مدنی بود کتب معتبرہ و علوم مختلفہ
 و علمہ مقالق تصنیف کردہ سواد البسیل و کسکول و مرتع از تصنیفات ہدیہ اوست و سن ہزار و

یکصد و چہل ہجری جان بیان آفرین سپردنوا اللہ مرقدہ

علامہ مال لدین سہالوی از اجل تلامذہ مولانا نظام الدین بن ملاقطب لدین شہید السہاوی
 جامع معقول و منقول حاوی فروع و اصول افضل ترین اذکیای عصر بود تصانیف اینقہ بسیار وارد
 از اجلہ عودۃ الوثقی بہ شرح کبریٰ احمد و حاشیہ کمالیہ بر شرح عقاید جلالیہ بسوط و مشہور اند و تعلیقات

حاشیه ناهیدیه که بر شرح تہذیب جلالی است نوشته وفات وی سن ۱۰۷۰ بمطابق سال ۱۶۵۹ و پنجم صدمی
 و وارد ہم ہجرت وقوع یافتہ فقرہ بروالود مضجعه مادہ تاریخ رحلتش یافتہ اند انعمہ اللہ بکمالہ۔
کمال الدین علامہ دہلوی خواہر زادہ شیخ نصیر الدین محمود چراغ دہلی و خلیفہ او بود سلسلہ
 نسبتش بہ سیدنا حسن بن علی رضی اللہ عنہما می پیوندد و چونکہ وی بحدیث و تفسیر وفقہ و اصول یگانہ
 روزگار بود ویرا علامہ می گفتند بامداد کجرات قدم آورده و مدتی بہ ہدایت و افادہ خلافت سیر کرد
 بسال ہفت صد و پنجاہ و شش ہجری وفات یافتہ در دہلی مدفون گشت نوراً شہر قدہ
مولانا کمال الدین زاہد دہلوی دانشمند تبحر بکمال و مع و تقوی و دیانت موصوف بود
 شیخ نظام الدین اولیا مشارق الانوار کتاب حدیث را پیش او سند کرده و او پیش مولانا بران الدین
 بلخی و او پیش مصنف کتاب سلطان غیاث الدین بلبن آندو کرده کہ مولانا کمال الدین زاہد را
 امام خود فرماید مولانا انکار فرمود رحمۃ اللہ علیہ

ملا کمال الدین لاہوری برادر مولانا جمال الدین جامع علم و عمل و زہد و تقوی بود مدتی مدیر
 در لاہور و سیالکوٹ برسد مدرس و تلقین متکلمن بودہ افادہ و افادہ خلایق می نمود شیخ احمد محمد
 اعظمی و ملا عبدالحکیم سیالکوٹی از ارشدہ ثلاثہ دینہ بسال ہزار و ہفتادہ ہجری در بلدہ لاہور وفات
 یافتہ گرنی زماننا قبرش مفقود است تاریخ نوشتن حسین است مصرعہ طبع حق قطب تاج اولیا ملا کمال

حرف اللام

مولوی لال محمد ساکن ہسوہ از سادات تطبیہ قصبہ ہسوہ خلع فقہی و عالم تبحر جامع علوم
 عقلیہ و نقلیہ کثیر التصانیف بود براکثر کتاب شرح و حواشی نوشتہ کتابی در نسب نامہ سادات عرب
 عم تحریر کردہ و تمام عمر بقصبہ ہسوہ بافادہ علوم عقلی و نقلی بسر بردہ لا ولد و فوات یافتہ بقول
 تطبیہ از تالیفات ویست نسب پدری وی بہ سید قطب الدین محمد بن الحسنی کہ فخرش ہجرت فوات
 زین تحریر یافتہ بدین پنج می پیوندد سید لال محمد بن فیض اللہ بن سید بلوکا بن سید علی بن سید جان
 بن سید ظہر بن سید رکن الدین بن سید قطب الدین بن سید اخوند بن سید بڑا بن سید نظام الدین
 بن سید صدر الدین بن رکن الدین بن سید نظام الدین بن سید قطب الدین محمد بن الحسنی الدہلی
 انزوی الدہلوی الکوٹی۔

شاه لطف الله انبالوی مرید شاه بهکده حشمتی لاهوری صاحب علم و عمل بود ثمره الفوائد و ذکر کرامات و خرق عادات مرشد خود تالیف کرده در سال یک هزار و یکصد و هشتاد و شش هجری

وفات یافت نور الله مضمحه

حرف المیم

قاضی مبارک گوپاموی مرید و شاگرد شیخ نظام الدین ایضوی قدس سره بود کسب علوم و تهذیب اخلاق در خدمت شیخ موصوف نموده علمی به درجه اتم و دیانتی و امامتی بمنصب تصادداشت و تا آخر عمر معزز و محترم و مکرم زیست و همچنان بجانب آخرت رحلت گزید انار شد تلامذه او میان مخدوم بدان میان ابوالفتح خراسانی است که اکثر شیخ در سیه را درس میفرمود و دیگر سید محی الدین است که همین نسبت داشت کذانی منتخب التواریخ ملما عبد القادر البدریونی

شیخ مبارک ناگوری از فحول علمای روزگار بود در مباری احوال پیش خطیب ابوالفضل کازرینی مولانا عماد طاری در کجرات کسب علوم نموده پیوسته بدرس علوم دینی اشتغال داشت و فن شعر و دعا و غیره سائر فضائل خصوصاً علم تصوف را خوب ورزیده و مشاطبی را یاد گرفته درس می گفت و قرآن مجید را بقرآت عشره حفظ کرده در آخر عمر تفسیر قرآن مجید چهار جلد موسوم به منبع العلوم نوشته و جز آن تیر مو شریفیه دارد و قریب پنجاه سال در آگره با فاده و فاضله طلبه علوم گذرانیده فرزندانش شیخ ابوالفضل علمای و ملک الشعراء ابوالفیض فیضی فیاضی و شیخ ابوالخیر و غیره نخر زمانه بودند مقدمه ذیقوده سال هزار و یک هجری در لاهور رحمت حق پیوست

سید مبارک بلگرامی حسینی واسطی شاگرد شیخ لوراحق فرزند تلمیذ شیخ المحی شین شیخ عبدالحق محمد دهلوی بود عمر عزیزش در افاده علوم دینی خاصه فن حدیث و درس طلبه صرف نموده بسالی زده صد و پانزده هجری طاری در حش از قفس عنصری پریده بشاخسار رده رضوان نشین گرفت رضی الله عنه قاضی مبارک گوپاموی شارح سلم العلوم ابن شیخ محمد داماد محی فاروقی که بر منطقیات و شرح گواه عدیل است معاصر مولوی حمد الله سنیل و مولوی قاضی احمد علی سنیل بود و بر دو قاضی مناظره مباحثه علمی بظهور آمده بسال یازده صد و شصت و دو هجری رحلت فرموده کذانی بحر خا قاضی بجامه شرح خود عبارتیکه نوشته است بجهت منقول می شود قدتم الشرح بفضل من الله تعالی و تبارک من عباده

محمد مبارک فی ستمائت و مائت و اربعین و ثلث من الهجرة النبویة فی سلج شهر ربیع الاول یوم الخمس
فی بلدة شاهجهان آباد و الحمد لله رب العالمین حمداً کثیراً طیباً مبارکاً فیہ و الصلوة علی نبینا محمد خیر البریة
و علی آله و اذواجهم و اصحابه المؤمنین و المؤمنات برحمتک یا ارحم الراحمین

مولانا شیخ محبت اللہ آبدی دانشمند تبحر از مشاہیر علمای صوفیہ در علوم ظاہر و باطن

سرخیل امثال باقران خود بود وطن اصلی او قصبہ صید پور توابع خیر آباد و منضافات او دہست نسبتش
بحضرت عمر فاروق رضی اللہ عنہ بواسطت شیخ فرید شکر گنج می پیوند دوست ارادت شیخ ابوسعید گنگوی
داوہ خرقہ خلافت حاصل فرمود تحقیقات و تحقیقاتش در علم تصوف بمرتبه اجتهاد رسیده بلکہ می فرمود

کہ شیخ محی الدین عربی را شیخ اکبر و میر شیخ کبیر گویند و تصانیف عمدہ در حقائق و توحید بسیار اند کہ آن
خریدہ دقائق و گنجینہ حقائق اسرار آبی توان شمرد از جمله تصانیف او کہ مشہور اند بدیل مذکور می شوند
شرح فصوص عربی - شرح فصوص فارسی - رسالہ ہفت احکام - غایۃ الغایات - مفالیط عامہ -

سراج خواص - عبادۃ الخواص - طرق الخواص - عبادۃ الخواص - مناظر الخواص - رسالہ تسویۃ
رسالہ شکر کنی - رسالہ وجود مطلق - نیم جب سال ہزار و پنجاہ و ہشت ہجری قریب غروب آفتاب
آن آفتاب عالم تاب در پرودہ عدم متواری گشت مزار شریفش در آلہ آباد زیارت گاہ ارباب

بصیرت است و اولاد او مجادش بدارہ شاہ حجۃ اللہ قدس سرہ رونق افروزاندا بجلہ مولانی و مرشد
مولانا حافظ حکیم حاج الحرمین الشریفین مولوی محمد حسین سلمہ اللہ رب المشرقین چراغ این دو دوان
عالی بستند انار شد تلامذہ و خلفای شیخ محبت اللہ قدس سرہ قاضی گھاسی آلہ آبادی میر سید کبیر قزوینی

و میر سید محمدی فیاضی امر وہی بودند رحمۃ اللہ علیہم علی سلفانہ و اخلافہ

قاضی محبت اللہ بہاری ابن عبد لشکور بموضع کڑا متعلقہ محبت علی پور منضاف بہار در قبیلہ

ملک متولد شد بجزری بود از بجا علوم و بدری بود بین النجوم و در افاضل کتب درسیہ از علمای عصر خواندہ
آخر بزمہ تلامذہ بلاقطب الدین شمس آبادی منسلک شد فراغ حال کرد بعد بکن رفتہ بلازمست
عالمگیر باوشاہ بعد ہای قنای لکنو و حیدرآباد از یکی بعد دیگری مباحی گشت بعدہ بتعلیم نیرہ باوشاہ

موصوف یعنی رفیع القدر بن شاہزادہ محمد معظم بلقب بشاہ عالم نامور گردید و در عمدہ معظم شاہ عالم
بعدہ صدارت مالک ہند و خطاب فاضل خان ممتاز شد آخر کار در سال یازدہ صد و نوزدہ

هجری وفات یافته اندون احاطه فرار شاه فریدالدین طویله بخش به محله چاند پوره نخلات شهر بهار
 مد فون شد تاریخ فوت او از مصر عه قاضی مولوی محب شد و نیز از مصر عه رفته سوی ارم محب الله
 برمی آید سلم العلوم و افادات در منطق و مسلم الثبوت و اصول فقه مع نمیه آن و الجوه هر الف و در بیان
 جزو لا تجزئ در رساله کماله عامه الورد و اقصانیت الیقول و متداول علما انداز لفظ مسلم الثبوت
 تاریخ تالیفش برمی آید یعنی یازده صد و نه هجری بهار یکسری موحده و های هوز مفتوح و الف و بی
 ممله شهر است در ممالک شرقی هندوستان بعد شایان عالمه تیموزیه بنام صوبه بهار مشهور بود که را
 فتح کاف عربی و رای ممله و الف مقصوره نام و بی است از توابع محب علی پور علاقه بهار

انتباه

سید غلام علی آزاد بلگرامی در سجه المرجان نوشته که محب شد بهاری شاگرد ملا قطب الدین شمس آبادی
 بود و مولوی عبدالحمیم لکنوی در حاشیه شرح ملا حسن نسبت تلمذ او به ملا قطب الدین شهید بهاولوی
 بیان کرده اند و الله اعلم بحقیقه الحال

مولوی محمد حسن عباسی چیریا کوئی از عمده ترین اذکیای دهر و گرانمایگان عصر بود براس
 تکمله علوم عقلیه و فنون نقلیه بخدمت جامع علوم اولین و آخرین ملا نظام الدین لکنوی فرنگی محلی
 شافعه و در انجا از معارف عقلیه و دقائق نقلیه نصیبی دانی یافته قوت حافظه و صفاتی ذهنش
 بر تبه بود که هر کتابیکه می خواند عبارت آن بجمع الفاظ و معانی هنگام مطالعه بلوح حافظه وی محفوظ
 می بود و گره همه نکات و دقائق متعلقه سبق ناخن فکرش می کشود لاجرم پیش او سلسله سبق خود هر روز
 کتاب ناگشوده می خواند و در بحث و دقائق و کشف مضامین دقیقه در نظرش مخفی نمی ماند همه دانستند
 که کتاب ناخوانده نمی خواند بلکه مضامین با جمله اجاث دقیقه و تحقیقات اینقه از پیشتر می دانند لطیفه
 روزی شارح سلم العلوم ملا محمد حسن مرحوم بدو گفت که از تو غیبی تر کیست که کتاب خوانده بخوانی وی
 جوابش گفت که تویی زیرا که من نادانی خود را دانستم تا با صلاحش کوشیدم و تو این هم ندانستی که من تا دم
 لاجرم همچنان در تیرگی نادانی ماندم با بخله وی بعد تکمیل علوم بهرلی در آمده بخدمت اکان دولت
 شاهی عزت عظیم و قدری نفیم بدست آورد علمای شهر با و طرح جدال انداختند و علم
 منازعت انداختند عاقبت همه سپر انداختند و به نجالت و ندم ساختند از انجا که ذات والایش

اعجب روزگار و نادرہ اوصاف و امانت بود و همیشه بوالی شہر رسید و آن قہرمان حدیث کما لئس بلکوش
 دل بشنید نخواست تا بجزش خواند و از خاک مذلتش برگرفتہ کرسی دولتش نشانہ چون حاسدان
 شنیدند بہلاکش کوشیدند خون جگر خوردند و زہر در لہامش کردند کہ کارش تمام گروید **مصر عنہ**
 ای روشنی طبع تو بر من بلا شدی بیگویند ہر گاہ زہر قاتل بر گوی آن مظلوم سرکشید نامہ از دست
 رسید وی در آن کشاکش روح پر فتوح در جوابش باین شعر کفایت در زید و برید روش بیای رضنا
 و تسلیم بجزرت عزت سریدی و دولت ابدی دوید فرود از حیاتم رقی بود کہ یادم کردی بہر شخص
 نفس آئینہ شد نامہ تو

مولوی محمد احمد فرنگی محلی پسر ہاشم بن سولوی احمد الوار الحق ہر چند تمام تحصیل کتب در سیم
 چنانکہ باید نکرده لکن کسب اذکار و ادب از والد خود نموده مدام بعبادت الہی مشغول بود پانزوم
 صفر روز یکشنبہ سال دوازده صد و شصت و نہ ہجری بجلد برین شتافت **مصر عنہ** در انوار نیت
 از دنیا مادہ تاسیح و فوات اوست

مولوی محمد ادریس نگرانی ابن سولوی حافظ عبدعلی نگرانی شاگرد و خلیفہ پدر خود است
 بحکم الولد سرلابیہ ہجرت کرد ماجد خود تدریس و ہدایت وار شاد مردمان می کند خداوند کو ہم اورا
 بحفظ و امان نمود نگاہ داشتہ بر جاوہ استقامت و ہدایت مستقیم وار و کتب مفصلہ ذیل از تصانیف
 رائقہ وی اند۔ ابرار الکتمان من تکمیل الایمان۔ تحفۃ النبیلانی آداب الخلفاء۔ القول للستین فی التائین
 الکلام الموطانی تحقیق الصلیۃ الوسطی سعایب المقدوس فی احکام المجلس بطریق الفلاح الی
 الاصلحیاء بعد رکعتی الصبح۔ تحصیل العلم بتیویب مسند الامام ربیعین من مرویات عثمان سید مرتضیٰ
 الکلام نفیس فی ترجمہ محمد ادریس تحفۃ الجیب فی تحقیق الصلوۃ و الکلامین بیدی الخطیب
 الکلام المبین فی تحقیق بجدوی الایمن لخواص آیات باقامتہ الصلوۃ قرعین عن مدعی بیان فرعون
 ملا محمد سعد سہا لوی خاتم اکبر بلا قطب الدین الشہید السہالوی شاگرد پدر خود علامہ
 از حین حیات پدر پیشگاہ محی الدین اورنگ زیب ناگیر بادشاہ حاضر بودہ خدمت صدر **مصر عنہ**
 بر ہاپور حاصل شدہ سر بلند بود ہمدان بادشاہ فیہبت ہی بلا قطب الدین را شیوخ عثمانی
 سکنہ شمال از جان کشند وی رستمہ ائمہ علیہ در دکن ذات یافتہ